

LAKIALOITE 122/2004 vp

Laki kuntien valtionosuuslain 30 §:n, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 b §:n, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 181/2004 vp.

Aloitteessa esitetään, että vuodesta 2005 toteutettavaksi tarkoitettun valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen edellyttämät valtionosuuksien lisäykset, 502 miljoonaa euroa, tehtäisiin jaksotetusti etupainotteisesti ja osittain lyhyemmässä ajassa verrattuna hallituksen esitykseen. Tarkistusrahast maksettaisiin jaksotetusti sosiaali- ja terveydenhuollon 370 miljoonan euron osalta vuosina 2005—2008 niin,

että vuonna 2005 maksettaisiin 151 miljoonaa euroa ja vuosina 2006—2008 maksettaisiin kunkin vuonna 73 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen osalta 130 miljoonan euron tarkistusrahast jaettaisiin tasan vuosille 2005 ja 2006, minkä perusteella laskettaisiin myös yksikköhinnat näille vuosille.

Kustannustarkistuksen maksaminen etupainotteisesti ja nopeammassa aikataulussa turvaisi paremmin peruspalvelut lähivuosina, jolloin kuntien talous on erityisen heikko.

PERUSTELUT

Lakisääteisen valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen edellyttämät valtionosuuksien lisäykset eli tarkistusrahast ovat osa nykyistä valtionosuusjärjestelmää, jossa kunnille tulleiden velvoitteiden aiheuttamia todellisia menoja verrataan jälkikäteen laskennallisiin kustannuksiin. Järjestelmä on kuntien rahoituksen kannalta merkittävä. Tämänkertaisessa nelivuotistarkistuksessa kunnille kuuluva lisäraha

on 10 prosenttia valtionosuuksien vuotuisesta kokonaismäärästä. Voimassa olevan lain mukaan koko tarkistus eli 502 miljoonaa euroa tulisi maksaa kokonaisuudessaan vuoden 2005 aikana, koska valtion osuus kuntapalveluiden rahoituksesta on jäänyt lainsäädännön tarkoittamaa pienemmäksi.

Tämänhetkinen tilanne osoittaa, kuinka huomattavasti kustannukset alimitoitetaan silloin,

kun kunnille annetaan tehtäviä ja ohjeistusta. Kuntatalouden heikoista näkymistä huolimatta kuntien velvoitteet kuitenkin edelleen lisääntyvät. Terveystalouden menojen kovassa kasvussa näkyy mm. hammashuollon laajennus ja ns. hoitotakuu. Esimerkiksi hoitotakuun hallitus on päättänyt aloittaa kertarysäyksellä vastoin alkuperäistä suunnitelmaa, jossa uudistus oli tarkoitus ajaa sisään asteittain. Hoitotakuun toteuttamisen arvioidaan aiheuttavan kuntien talouteen ensi vuonna noin 100 miljoonan euron ylimääräisen menolisäyksen, joka syntyy hoitojonojen purkamisesta. Rahaa ei hallituksen talousarvioesityksessä ole kuitenkaan hoitojonojen purkamiseen varattu.

Hyvinvointipalvelut tuotetaan kunnissa. Onkin erityisen tärkeää, että valtionosuuksien lakisääteisestä kustannustenjaon tarkistuksesta pidetään kiinni ja tarkistukset myös jatkossa perustuvat todelliseen kustannuskehitykseen ja kiinteään valtionosuusprosenttiin.

Hallitus esittää, että vuodesta 2005 toteutettavaksi tarkoitetut tarkistusrahajat jaettaisiin jaksotetusti 4 vuoden aikana vuosina 2005—2008 ja 502 miljoonan euron kokonaissummasta suurin summa, 244 miljoonaa euroa, jätettäisiin vuodelle 2008.

Hallituksen esitys tarkistusrahojen jaksottamisesta on takapainotteisuudessaan ja jaksotusajan pituuden vuoksi huono. Kustannustarkis-

tuksen maksaminen etupainotteisesti auttaisi turvaamaan peruspalvelut lähivuosina, jolloin kuntien talous on erityisen heikko. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitukseen on tulossa ensi vuonna vain 63 miljoonaa ja opetus- ja kirjasto-toimen kustannuksiin 23 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella katsomme, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 2—5 tulisi hyväksyä muutettuina niin, että vuodesta 2005 toteutettavaksi tarkoitetun valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen edellyttämät valtionosuuksien lisäykset, 502 miljoonaa euroa, tehtäisiin jaksotetusti etupainotteisesti ja osittain lyhyemmässä ajassa verrattuna hallituksen esitykseen. Tarkistusrahat maksettaisiin jaksotetusti sosiaali- ja terveydenhuollon 370 miljoonan euron osalta vuosina 2005—2008 niin, että vuonna 2005 maksettaisiin 151 miljoonaa euroa ja vuosina 2006—2008 maksettaisiin kunakin vuonna 73 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen osalta 130 miljoonan euron tarkistusrahat jaettaisiin tasan vuosille 2005 ja 2006, minkä perusteella laskettaisiin myös yksikköhinnat näille vuosille.

Esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus tulisi hyväksyä hallituksen esityksen mukaisena.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskuntaa hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuntien valtionosuuslain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 30 §, sellaisena kuin se on laissa 1360/2001, seuraavasti:

30 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/1992) 18 §:n 1 momentti ja 45 b §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n 1 momentti laissa 1224/2003 ja 45 b § laissa 1409/2001, seuraavasti:

18 §
(Kuten HE)

toteutetaan siten, että vuonna 2005 valtionosuuksiin lisätään 151 miljoonaa euroa ja vuosina 2006—2008 kunakin vuonna 73 miljoonaa euroa.

45 b §

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus vuonna 2005

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Sen estämättä, mitä 18 §:n 3 momentissa säädetään, vuoden 2005 kustannustenjaon tarkistus

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annettuun lakiin (635/1998) uusi 23 b ja 24 a § seuraavasti:

23 b §

Opetustoimen yksikköhintojen laskeminen vuosina 2005—2006

Sen estämättä, mitä edellä tässä luvussa säädetään keskimääräisten yksikköhintojen ja yk-

sikköhintojen laskemisesta sekä kuntien valtionosuuslain 6 §:n 2 momentissa kustannustenjaon tarkistuksesta, vuosien 2005—2006 keskimääräiset yksikköhinnat ja yksikköhinnat lasketaan siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään.

Vuoden 2003 valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella oppilasta, opiskelijaa tai

opetustuntia kohti eri koulutusmuodoille vuodelle 2005 laskettavia keskimääräisiä yksikköhintoja verrataan vuodelle 2004 vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen perusteella vuodelle 2005 laskettaviin keskimääräisiin yksikköhintoihin. Tästä erotuksesta otetaan vuoden 2005 keskimääräisissä yksikköhinnoissa huomioon 50 prosenttia ja vuonna 2006 50 prosenttia lisää.

Muilta osin tässä pykälässä tarkoitetut keskimääräiset yksikkö hinnat ja yksikkö hinnat lasketaan ja määrätään vuosille 2005—2006 siten kuin tässä laissa säädetään.

4 Luku

Kulttuuritoimen yksikkö hinnat

24 a §

Kirjaston yksikköhintojen laskeminen vuosina 2005—2006

Sen estämättä, mitä 16 ja 24 §:ssä säädetään keskimääräisen yksikkö hinnan ja yksikkö hinto-

jen laskemisesta sekä kuntien valtionosuuslain 6 §:n 2 momentissa kustannustenjaon tarkistuksesta, kirjaston vuosien 2005—2006 keskimääräiset yksikkö hinnat ja yksikkö hinnat lasketaan siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään.

Vuonna 2003 kirjastojen ylläpidosta aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella vuodelle 2005 laskettavaa keskimääräistä yksikkö hintaa verrataan vuodelle 2004 vahvistetun keskimääräisen yksikkö hinnan perusteella vuodelle 2005 laskettavaan keskimääräiseen yksikkö hintaan. Tästä erotuksesta otetaan vuoden 2005 keskimääräisessä yksikkö hinnassa huomioon 50 prosenttia ja vuonna 2006 50 prosenttia lisää.

Muilta osin tässä pykälässä tarkoitetut keskimääräiset yksikkö hinnat ja yksikkö hinnat lasketaan ja määrätään vuosille 2005—2006 siten kuin tässä laissa säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

4.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään vapaasta sivistystyöstä 21 päivänä elokuuta 1998 annettun lakiin (632/1998) uusi 11 a § seuraavasti:

11 a §

Vapaan sivistystyön yksikköhintojen laskeminen vuosina 2005—2006

Sen estämättä, mitä 11 §:ssä säädetään yksikköhintojen laskemisesta joka toinen vuosi edeltäneenä vuonna aiheutuneiden käyttökustannusten perusteella, vapaan sivistystyön vuosien vuoden 2005 yksikkö hinnoissa huomioon 50

2005—2006 yksikkö hinnat lasketaan siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään.

Vuoden 2003 vapaan sivistystyön eri toimintojen kustannusten perusteella vuodelle 2005 laskettavia yksikkö hintoja verrataan eri toimintoja varten vuodelle 2004 vahvistettujen yksikköhintojen perusteella vuodelle 2005 laskettaviin yksikkö hintoihin. Tästä erotuksesta otetaan prosenttia ja vuonna 2006 50 prosenttia lisää.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2004

Anni Sinnemäki /vihr
Rosa Meriläinen /vihr
Kirsi Ojansuu /vihr
Osmo Soininvaara /vihr
Heidi Hautala /vihr
Erkki Pulliainen /vihr

Ulla Anttila /vihr
Oras Tynkkynen /vihr
Janina Andersson /vihr
Jyrki Kasvi /vihr
Tuija Brax /vihr